

Istoricul italienilor din Dobrogea

Gheorghe Băisan

Este cunoscut caracterul de mozaic etnic al spațiului dobrogean, sesizat atât de bine de geo-etnograful Brătescu.

Dorim ca începând cu acest număr, să facem cunoscute cititorilor noștri grupările etnice care trăiesc în Dobrogea, istoria lor, tradițiile și personalitățile cele mai reprezentative.

Toleranța și înțelegerea interetnică sunt caracteristici pentru dobrogeni, dar, dacă ne vom cunoaște mai bine, vom ști să ne respectăm mai bine, iar armonia vieții noastre va fi mai deplină.

ITALIENII DIN JUDEȚUL TULCEA

Demararea lucrărilor de exploatare industrială a granitelor din Turcoaia și Greci, la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX, a atras contingente însemnate de locuitori din satele din jur dar și de la distanțe mai mari, inclusiv venirea unor colonii de pietrari italieni, în mai multe etape, începând cu 1870.

Cea mai importantă colonie de pietrari italieni, care s-a menținut până în zilele noastre, a fost cea din Greci, urmată de cea din Turcoaia și mai ales cătunul Iacob-Deal, unde a funcționat o importantă carieră de granit.

Alături de pietrari au venit și alte categorii de muncitori și țărani, care au locuit vremelnice în câteva sate tulcene (în special Cataloi), cultivând

pământul, după care, în perioada tulbure dintre cele două războaie mondiale, cei mai mulți s-au întors în țara natală.

Italianii din Turcoaia sunt semnalati începând cu anul 1897, când au sosit circa 100 familii (302 persoane), cei mai mulți fiind bărbații alungați de sărăcia de acasă, care sperau într-un câștig mai rapid, pe pământ străin, departe de familie și casă.

La vremea respectivă, în jurul satului Turcoaia mai existau câteva cătune (Iacob-Deal, Iglia, Blasova), colonii muncitorești, care au avut o viață efemeră, dispărând în timp sau fiind înglobate în vatra satului actual, care s-a extins pe măsura creșterii numărului de locuitori.

Localitatea /	Anul	1904	1905	1906	1909	1910	1911	1912	1913
Turcoaia		262	250	295	104	80	29	20	20
Iacob-Deal		?	?	?	391	448	358	349	197
Total		?	?	?	495	528	387	369	217

Cei mai mulți italieni au locuit în Iacob-Deal, după cum arată statisticile oficiale realizate până în anul 1913:

După cum se vede, apogeul l-a reprezentat anul 1910, după care numărul lor a scăzut, cei mai mulți părăsind România, mai ales înaintea celui de-al doilea război mondial.

În 1928, I. Simionescu, vizitând satul Turcoaia, mai găsea o colonie de italieni, redusă numeric, dar la fel de interesantă și specifică:

"După ce încetează lucrul, nelipsita cantină e plină de lume. În sala lungă cu șiruri de mese simple, simple scânduri abea geluite, se aud toate limbile..."

De o parte și de alta stau grămadă câțiva italieni. Doi dintre ei joacă jocul favorit, gălăgios. Se aud numai numerele: trentacinque-due. Izbesc cu pumnul în masă, desfăcând degetele repede, ca să se potrivească cu numerele enunțate.

Alții stau de vorbă gălăgioși, cu gesturi iuți, întruna săltând surtucul azvârlit pe umeri.

Unul singur s-a tras mai la o parte. Cu capul în palme, cu coatele rezemate de masă, cată undeva departe, prin raza de lumină ce străbate dintr-o crăpătură. Se vede pe plaiurile de lângă Verona, unde și-a lăsat nevasta silit de nevoi. Aude în șoaptă cântecul de leagăn:

*Dormi susura inventa una preghiera
Pasa per l'aure un tacito sospir
Ne la tristezza de l'azzurra sera
Dormir dolce e donnir."*

Astăzi în Turcoaia a mai rămas un singur italian, deși unele nume păstrează rezonanțe ce amintesc de deceniile trecute: Zanete, Ombreto, Fontanini,

Francisco, Lombardi, Pastorcici..., de pietrarii care au sfârâmat piatra din măruntaiele muntelui, pentru a câștiga o pâine trudită și amară.

Cât privește pe italienii din Cataloi, care s-au îndeletnicit cu agricultura, același savant român ne face o descriere plină de culoare, alături de celelalte etnii pe care le-a aflat în acest sat cosmopolit:

"A doua zi dimineață, cea dintâi grijă a fost să le văd gospodăriile. Din curte ieșeau copii cu ochi de cărbune și păr cârlionțat. Tablou din Italia meridională. O neorânduială latină se vedea în fiecare gospodărie iar liniștea satului era întreruptă de chemări gălăgioase. Departe de locul lor de origine, nimic nu ș'au lăsat din obiceiuri."